

Nersornaat, Hjemmestyrets kulturpris

2 guld- og 3 fortjenstmedaljer i sølv

Formand for Grønlands Landsting Ole Lyngge kunne denne sommer uddele to fortjenstmedaljer i guld. Den ene til tidligere landsprovst Holger Balle og den anden til rigsombudsmand Gunnar Martens.

Holger Balle, født 1917, blev cand. theol. i 1943 og virkede i en årrække som præst i Grønland og fra 1955 til 1961 som landsprovst. Fra 1962 til 1994 har Holger Balle været engageret i den nye oversættelse af Bibelen til grønlandsk.

Gunnar Martens, cand.polit. fra 1965, blev samme år sekretær i Ministeriet for Grønland, fra 1970 sekretær for Grønlandsrådet, 1974 kontorchef i Landsrådets sekretariat, 1979 sekretariatschef for Grønlands Hjemmestyre, 1982 atter i Ministeriet for Grønland, 1987 kontorchef i Statsministeriets Grønlandsdepartement og siden 1995 rigsombudsmand i Grønland. Og endelig har Gunnar Martens været medlem af Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland, og han var aktiv ved oprettelsen af Dansk Polarcenter.

De tre fortjenstmedaljer i sølv blev tildelt Måliâraq Vebæk, Jørgen Kleemann og Adam Nielsen.

Ved overrækkelsen til Måliâraq Vebæk holdt Lise Lennert, landsstyremedlem for kultur, uddannelse, forskning og kirke, talen, som redaktionen har fået lov at bringe. Højtideligheden fandt sted i Katuaq, Grønlands Kulturhus i Nuuk på Nationaldagen den 21. juni 2001, dækket af TV og radio.

Kære kulturprismodtager og familie, kære gæster.

På Landsstyrets vegne vil jeg gerne ønske jer alle rigtig hjertelig tillykke med vores Nationaldag og velkommen til alle, der er kommet til Katuaq for at overvære overrækkelsen af årets kulturpris, og ikke mindst velkommen til alle lyttere og seere.

I 1982 stiftede Landsstyret den årlige kulturpris, og det er i år 20. gang, prisen uddeles. Vi har valgt en person i harmoni med den ånd, som FN i år 2001 har kaldt »frivillighedens år«.

Den person, vi har udpeget til at modtage kulturprisen, er en livserfaren og viljestærk person. Hun er et ydmygt og nænsomt menneske og har en smittende latter. Med sin store interesse for vor gamle og nyere kultur har hun beriget os med kulturelle værdier. Hun er kendt og elsket på grund af sin altid åbne og nærværende væremåde. For hende er der ingen forskel på folk, vi behandles ens. Hendes personlighed er velkendt ikke alene i vort land, men også i andre lande.

Selv om hun har boet i Danmark i mange år, har hun altid fastholdt sin grønlandske identitet. I dag på årets længste dag vil vi give kulturprisen til en kvinde, der i sig selv er en pioner blandt kvinder og et prægtigt forbillede – og det er Måliåraq Vebæk.

Kære Måliåraq, velkommen til vort land, og tak, fordi du selv vil være til stede i dag. Vi vil kigge ind i dit lange og indholdsrige liv og tage nogle af de ting frem, som du er mest kendt for.

Du er født i Frederiksdal den 20. april 1917 og blev døbt Måliåraq Kleist. Du er den første grønlandske kvinde, der har læst på et lærerseminarium i Danmark, og efter afgangseksamen i 1939 har du arbejdet som lærer i adskillige byer.

Du blev gift efter krigen og lod i nogen tid derefter arbejdet som lærer ligge, da du foretrak at koncentrere dig om arkæologien i tæt samarbejde med din nu afdøde mand, som var arkæolog, og især hjalp du ham på hans mange forskningsrejser til Sydgrønland.

Du har lavet mange radiooptagelser, og store dele af disse optagelser er i

1982 udgivet i bogen »Niperujûtít« (Sange fra Sydgrønland), som man flittigt sang i Sydgrønland i gamle dage, og disse er nu blevet klenodier takket være din ihærdige indsats. Du har også som den første grønlandske kvinde lavet hørespil til radioen. På den måde udtrykte du dine kunstneriske evner i første omgang.

Du har også gennem årene sat stor pris på at tage del i det grønlandske liv i Danmark. Specielt har du med stor interesse fulgt de grønlandske kvinders levevilkår og dagligdag. Man kan fornemme i dine værker, at det, du har set, ikke altid har været rosenrødt, men du har evnet at hente inspiration i den del af tilværelsen også.

Måliåraq har udgivet »Bussimi naapinneq« (Møde i en bus) i 1981 – den første bog, der handler om en kvindes liv i Danmark. Man fornemmer stærkt, at Måliåraq med denne bog har villet fortælle, hvordan en del grønlandske kvinders levevilkår i virkeligheden er. Det er en stærk bog, der handler om en grønlandsk kvinde Katrine, og bogen fortæller meget realistisk om tilværelsen under svære sociale vilkår.

I et afsnit i bogen har hun gjort os grønlændere inkl. sig selv opmærksomme på noget meget tankevækkende, da hun skrev følgende: »Jeg er begyndt at bebrejde mig selv, ikke alene mig selv, men jeg bebrejder os alle sammen for det liv, vi fører, fordi vi er så stærkt optagede af os selv, at vi ikke ser de af vore medmennesker, der har behov for hjælp«.

Der er stor interesse for bogen i Grønland, da Måliåraq uden tvivl har

Landsstyremedlem for kultur, uddannelse, forskning og kirke Lise Lennert i festdragt og kulturprismodtageren Måliaraq Vebæk ved overrækkelsen i Katuaq, Grønlands Kulturhus på nationaldagen den 21. juni 2001.
Foto: Knud Josefsen, Sermitsiaq.

ramt noget meget centralt. Hun har selv oversat bogen til dansk i 1982, og bogen er også oversat til russisk og samisk henholdsvis i 1988 og 1989.

Historien om Katrine slutter ikke dér, men fortsætter i bogen »Ukiut trettinit qaangiummata« (13 år efter), som ud-

kom i 1992. I denne bog er Katrines teenagedatter Emilie hovedpersonen. Teenagepigens søgen efter at finde sin egen identitet er af forfatteren beskrevet lige så tankevækkende og lige så realistisk som i »Bussimi naapinneq« (Møde i en bus).

Máliåraq's seneste store bog hedder »Navaranaaq allallu. Kalaallit arnat oqaluttuassartaat« (Navaranaaq og andre), som udkom på dansk i 1990 og er oversat til grønlandsk i 1996. En fascinerende og tankevækkende bog. En bog, der fortæller om grønlandske kvinder, der har sat deres præg på historien til i dag. En meget grundig beskrivelse, som vi i ligestillingens navn har savnet i vort land, og som Máliåraq har beskrevet eminent.

En bog mere må jeg nævne, den hedder: »Sassuma Arnaanut pilaarneq« (Besøg hos Havets Moder). Her har Máliåraq skrevet en beretning om Havets Moder på en sådan måde, at den er let forståelig for børn, og den er illustreret meget farverigt af Aka Høegh. Der er så stor interesse for bogen, at den nu er oversat til tre sprog. Máliåraq har selv oversat bogen til dansk, og den desuden oversat til hollandsk og engelsk.

Máliåraq har også lavet oversættelser, som lyttere kender fra oplæsning i radioen, og hun er blevet velkendt i Danmark på grund af sine debatindlæg i aviser og blade og har på den måde givet os grønlandere noget at glædes over. Med disse ord har jeg fremlagt baggrunden for valget af Máliåraq til årets kulturpris.

Máliåraq Vebæk! Jeg vil på Landsstyrets vegne overrække dig årets kulturpris, som vi håber, du vil modtage med glæde og venlighed, som du plejer.

På denne baggrund finder jeg det på sin plads netop i »Frivillighedens år« at tildele dig kulturprisen, fordi du i mange år af egen vilje og med store evner har arbejdet utrætteligt.

På Landsstyrets vegne vil jeg gerne ønske dig tillykke. Vi vil også gerne ønske din familie tillykke, ikke mindst dine døtre og dit barnebarn, som du har taget med til Grønland. Tillykke!

Når jeg har overrakt kulturprisen, vil jeg bede alle om sammen med mig at udbringe et trefoldigt hurra. Máliåraq længe leve.

Jørgen Kleemann fik sin medalje overrakt i Upernavik d. 18 juli. Jørgen Kleemann var i sin ungdom baker hos KGH, men han har senere i mange år arbejdet på havnens lager i Upernavik. Han har været formand for menighedsrådet i 20 år, og i 1987 blev han ansat som ufaglært kateket, et erhverv han stadig varetager. Jørgen Kleemann er kendt som en eminent harmonikaspiller, og gennem en række indspilninger på CD har han været med til at bevare og sprede grønlandsk musik i Grønland og internationalt.

Adam Nielsen fik på Knud Rasmussens Højskole i Sisimiut overrakt sin medalje d. 21. juli.

Netop på højskolen »livets skole« har Adam Nielsen været en af de drivende kræfter. Landstingets formand Ole Lynge sagde ved overrækkelsen, at Adam Nielsen til fulde havde forstået, hvor vigtigt det er for læreren at styrke elevens identitet. Prismodtageren har ved siden af sin lærergerning skrevet bøger og digte, lavet husflid og været fremtrædende debator indenfor sprogområdet. Adam Nielsen, der var født i 1929, døde kort tid efter prismodtagelsen d. 1. august 2001.